

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Europejski pakt finansowo-klimatyczny”**(opinia z inicjatywy własnej)**

(2019/C 62/02)

Sprawozdawca: **Rudy DE LEEUW**

Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	15.2.2018
Podstawa prawna	Art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego
Data przyjęcia przez sekcję	5.10.2018
Data przyjęcia na sesji plenarnej	17.10.2018
Sesja plenarna nr	538
Wynik głosowania	172/4/1
(za/przeciw/wstrzymało się)	

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES zdecydowanie popiera oenztetowską Agendę na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 oraz porozumienie paryskie. Wytoczony kierunek pozwoli w najlepszym razie na ograniczenie wzrostu temperatury do 3 °C lub więcej, co znacznie wykracza ponad to, co przewiduje porozumienie paryskie.

1.2. Jednocześnie Europie potrzebny jest nowy zastrzyk energii i nowy projekt oparty raczej na współpracy i konwergencji niż na konkurencji, który przyniesie konkretne korzyści obywatelom, zwłaszcza młodym ludziom. Obecnie zasadnicze znaczenie ma przyjęcie ofensywnej europejskiej polityki i nadanie wyraźnego kierunku modelowi społeczno-gospodarczemu, jakiego oczekuje się dla obecnych i przede wszystkim przyszłych pokoleń.

1.3. Europa musi pokazać, że może jednocześnie zapewnić sprzyjające otoczenie, by tworzyć wysokiej jakości, dobrze wynagradzane i przyjazne dla środowiska miejsca pracy i pobudzać rozwój realnej gospodarki z korzyścią dla wszystkich europejskich przedsiębiorców, pracowników i obywateli.

1.4. Tymczasem olbrzymia część środków kapitałowych zasila nowe bańki finansowe zamiast realnej gospodarki, a instytucje takie jak MFW zapowiadają kolejny możliwy kryzys o jeszcze bardziej katastrofalnych skutkach niż w roku 2008 ⁽¹⁾.

1.5. Przyszłe wieloletnie ramy finansowe (2021–2027) powinny służyć rozwojowi gospodarczemu ⁽²⁾ i zatrudnieniu ⁽³⁾, a także pozwolić UE na osiągnięcie wyznaczonych celów i przyczynić się do przejścia na gospodarkę niskoemisyjną do roku 2050.

1.6. Na wymarłej planecie nie będzie ani życia, ani zatrudnienia, ani przedsiębiorczości. Zmiana klimatu stwarza możliwość tworzenia nowych miejsc pracy o wysokiej jakości i powinna być w stanie dostarczyć rozwiązanie korzystne dla pracodawców, pracowników i społeczeństwa obywatelskiego. Opóźnianie procesu przystosowania się do zmiany klimatu lub brak działania może znacząco przyczynić się do wzrostu całkowitych kosztów zmiany klimatu ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ <https://www.theguardian.com/business/2018/oct/03/world-economy-at-risk-of-another-financial-crash-says-imf>; MFW: Raport o stabilności finansowej na świecie z października 2018 r.

⁽²⁾ Opinia EKES-u w sprawie wieloletnich ram finansowych, punkt 3.1.8 (przyjęta 19 września 2018 r., jeszcze nieopublikowana w Dz.U.).

⁽³⁾ EKES, *Priorytety Sekcji ECO na 2018 r. i późniejsze lata*.

⁽⁴⁾ OECD, *Konsekwencje ekonomiczne zmiany klimatu*, 2 września 2016 r.

1.7. Według danych Komisji (przy czym Europejski Trybunał Obrachunkowy i Bank Światowy podają takie same kwoty) konieczne będzie zainwestowanie 1,115 bln EUR rocznie w UE począwszy od roku 2021, aby przystąpić do działania i osiągnąć unijne cele do roku 2030 ⁽⁵⁾. Do tej kwoty 1,115 bln EUR wliczono znaczną część obecnych inwestycji, które należy przekierować na zrównoważony rozwój (przekierowanie ekologiczne). Niepodjęcie działań kosztowałoby 190 mld EUR rocznie (tj. 2 % PKB UE) ⁽⁶⁾.

1.8. Przyjmując za wzór stanowisko zajmowane przez pewną liczbę ekonomistów i politycznych osobistości ze społeczeństwa obywatelskiego ⁽⁷⁾, należy promować i wspierać wszystkie projekty, które mają zdolność do skupienia europejskich sił w interesie pracowników, przedsiębiorstw i wszystkich europejskich obywateli. Taki cel ma pakt finansowo-klimatyczny odnośnie do wysokiej jakości miejsc pracy.

1.9. Celem paktu finansowo-klimatycznego jest przekierowanie środków kapitałowych, które mogą przyczynić się do powstania nowej bańki finansowej, na przeciwdziałanie zmianie klimatu i na rzecz realnej gospodarki. Na potrzeby paktu należy również przeznaczyć nowe środki finansowe, zwłaszcza dla małych i średnich przedsiębiorstw. Pakt ten powinien stać się nowym programem działania na rzecz europejskiego przywództwa, przy czym należałoby wyposażyć go w zintegrowany plan (we współpracy z Chinami i Indiami, kluczowymi podmiotami w procesie przeciwdziałania zmianie klimatu).

1.10. W przypadku EKES-u ten program działania powinien uwzględniać wszystkie aspekty polityki przeciwdziałania zmianie klimatu, czyli sprawiedliwy charakter transformacji (działania, które należy podjąć w celu złagodzenia skutków zmiany, ale również zrekompensowania szkód i strat), a także rzeczywiste strategie polityczne w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu. Należy w jak największym stopniu promować model gospodarki o obiegu zamkniętym ⁽⁸⁾ oraz usprawnić powiązane ramy prawne. Całość wymienionych działań należy finansować z odpowiednich środków budżetowych uzyskanych przez zmianę przeznaczenia obecnych inwestycji (przekierowanie ekologiczne) oraz z nowych dostępnych instrumentów finansowania.

1.11. Ta zmiana pociągnie za sobą niezbędną transformację rynku pracy i może przyczynić się do tworzenia wysokiej jakości miejsc pracy w ramach europejskiego filaru praw socjalnych ⁽⁹⁾.

1.12. Przejściu do modelu społeczeństwa zrównoważonego rozwoju musi towarzyszyć wsparcie socjalne, przy czym konieczne należy wprowadzić plan działania na rzecz sprawiedliwej transformacji, aby nikt nie został z niej wykluczony.

1.13. Transformacja ta wymaga znacznych inwestycji w dziedzinie badań, rozwoju i innowacji, aby pobudzać i wspierać nowatorskie projekty zgodne z europejską taksonomią.

1.14. Należy unikać powtarzania błędów z przeszłości (dotowanie paliw i nadmierna eksploatacja energii ze źródeł kopalnych) i zaprzestać promowania projektów o skutkach szkodliwych dla klimatu lub sprzecznych z porozumieniem paryskim.

1.15. Aby osiągnąć cele porozumienia paryskiego, znaczna część inwestycji, które należy poczynić w celu przeciwdziałania zmianie klimatu, powinna być realizowana przez sektor prywatny, oprócz finansowania publicznego.

1.16. Pakt wymaga wdrożenia przejrzystych i przewidywalnych w perspektywie długoterminowej europejskich ram politycznych w celu zabezpieczenia planowania inwestycyjnego ⁽¹⁰⁾. Ramom tym powinny towarzyszyć mechanizmy dostosowywania na granicach dla produktów nieobjętych takimi samymi normami socjalnymi i środowiskowymi.

1.17. Według EKES-u i zgodnie ze stanowiskiem Komisji konieczne jest ustanowienie **systemu ujednoczonej klasyfikacji (taksonomii) UE** w celu rozróżnienia zrównoważonych projektów (i oddzielenia tych, które nie mają takiego charakteru) oraz wskazania dziedzin, w których inwestycje mogą odegrać najbardziej znaczącą rolę. Parlament Europejski popiera to podejście i proponuje wdrożenie oznakowania ekologicznego. Oznakowanie to miałyby być nadawane inwestycjom przestrzegającym unijnej taksonomii i najwyższych norm w dziedzinie zrównoważoności zgodnie z zasadami korzystnego przekierowania inwestycji ⁽¹¹⁾.

⁽⁵⁾ Komisja Europejska, Ocena skutków towarzysząca dokumentowi „Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę 2012/27/EU w sprawie efektywności energetycznej”, SWD(2016) 405 final/2 z 6 grudnia 2016 r., tabela 22 (scenariusz EUCO30 – źródło: model PRIMES).

Trybunał Obrachunkowy, <https://www.euractiv.fr/section/climat/news/la-cour-des-comptes-fustige-linefficacite-de-la-politique-climat-de-lue/>.

⁽⁶⁾ Ciscar, M. i in.: Climate Impacts in Europe – The JRC PESETA II Project, 2014.

⁽⁷⁾ <https://www.pacte-climat.eu/en/the-first-signatories-of-the-call/>

⁽⁸⁾ Opinia EKES-u: *Możliwe przekształcenie wspólnej polityki rolnej* (Dz.U. C 227 z 31.8.2017, s. 70).

⁽⁹⁾ Opinia EKES-u w sprawie europejskiego filaru praw socjalnych (Dz.U. C 125 z 21.4.2017, s. 10).

⁽¹⁰⁾ Opinia EKES-u w sprawie koalicji na rzecz realizacji zobowiązań porozumienia paryskiego (Dz.U. C 389 z 21.10.2016, s. 20).

⁽¹¹⁾ Sprawozdanie z 4 maja 2018 r. [2018/2007(INI)] w sprawie zrównoważonych finansów, sprawozdawczyni: Molly Scott Cato.

1.18. Wspierane projekty, które będą zgodne z celami zrównoważonego rozwoju ONZ i które wymagają znacznych środków w dziedzinie innowacji oraz badań i rozwoju, powinny być egzekwowane poprzez narzędzie umożliwiające wizualizację różnych źródeł finansowania (w tym z przyszłych wieloletnich ramach finansowych) i przez różne działania:

- skierowanie finansowania na inwestycje o zrównoważonym charakterze przez przekierowanie ekologiczne i w tym kontekście promowanie pożyczek z Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI) z oznakowaniem ekologicznym,
- wykorzystanie luzowania ilościowego Europejskiego Banku Centralnego (EBC) jako źródła finansowania,
- zwiększenie części Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych przeznaczonych na przeciwdziałanie zmianie klimatu do 40 %,
- UE musi wykazać poziom ambicji, który odpowiadał będzie wyzwaniu zwalczania zmiany klimatu: średnio 40 % jej ogólnego budżetu (WRF 2021–2027) należy przeznaczyć na ten cel,
- zwiększenie odnośnej części Europejskiego Funduszu Spójności powyżej aktualnych 20 %,
- zmobilizowanie 3 % funduszy emerytalno-rentowych i ubezpieczeniowych,
- wspieranie nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw, zwłaszcza MŚP, na badania i rozwój do kwoty 100 mld EUR na ten cel,
- wywiązanie się z zobowiązań dotyczących pomocy finansowej na rzecz państw Południa, które uczestniczą w procesie przeciwdziałania zmianie klimatu,
- wprowadzenie do umów handlowych UE klauzuli dotyczącej porozumienia paryskiego o rzeczywiście wiążącym charakterze.

2. Wstęp

2.1. Art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej stanowi, że zadaniem Unii jest wspieranie trwałego wzrostu gospodarczego przyjaznego dla środowiska. Nadzwyczajna sytuacja klimatyczna jest sprawą najwyższej wagi także dla Komitetu i wyznacza ogólne ramy działania dla organów publicznych oraz podmiotów gospodarczych, pracowników i obywateli. Tak więc konieczne jest zorganizowanie i przede wszystkim finansowanie szeroko zakrojonej transformacji gospodarczej, społecznej i środowiskowej⁽¹²⁾.

2.2. W związku z tym podczas niedawno rozpoczętej dyskusji na temat przyszłych wieloletnich ram finansowych UE na okres 2021–2027 należy zawrzeć w ujęciu przekrojowym kwestie związane ze zmianą klimatu z wyzwaniami klimatycznymi i skoncentrować się na priorytetowym celu, jakim jest transformacja świata w kierunku większej zrównoważoności.

2.3. Ta zmiana pociągnie za sobą niezbędną transformację rynku pracy i może przyczynić się do tworzenia wysokiej jakości miejsc pracy w ramach europejskiego filaru praw socjalnych.

2.4. Europa potrzebuje nowego projektu, aby wykorzystać swoją wartość dodaną i wykazać, że może jednocześnie zapewnić sprzyjające otoczenie, by tworzyć wysokiej jakości i dobrze wynagradzane miejsca pracy oraz pobudzać rozwój realnej i zrównoważonej gospodarki z korzyścią dla wszystkich.

2.5. Europa będzie częścią rozwiązania problemu, wyróżniając się w stosunku do pozostałych międzynarodowych podmiotów gospodarczych przez sprostanie zadaniu zrównoważonego rozwoju jednocześnie w trzech wymiarach: społecznym, środowiskowym i gospodarczym.

2.6. W ostatnich analizach MFW i OECD skrytykowano sposób reagowania na kryzys z 2008 r. polegający na takiej polityce gospodarczej, która zmuszała obywateli, przedsiębiorstwa i rządy do cięć budżetowych.

2.7. Potrzeba większych inwestycji w dziedzinie innowacji oraz badań i rozwoju, aby sprostać nowym wyzwaniom społeczno-gospodarczym, takim jak transformacja energetyczna, gospodarka o obiegu zamkniętym i gospodarka współpracy czy też robotyzacja. Stawką jest także zapobieżenie pogorszeniu jakości miejsc pracy.

⁽¹²⁾ Opinia EKES-u w sprawie *planu działania na rzecz zrównoważonych finansów* (zob. s. 73 niniejszego Dziennika Urzędowego).

2.8. Do kryzysu finansowego i społecznego dochodzi kryzys polityczny lub, w niektórych krajach, silne zawirowania polityczne oraz kryzys ekologiczny.

2.9. Wobec tego przeciwdziałanie zmianie klimatu to konieczność, ale również okazja do przekształcenia naszych gospodarek, promowania zrównoważonego modelu wzrostu, lepszej walki z nierównościami i wzmocnienia systemów demokratycznych.

3. Stan obecny

3.1. EKES zdecydowanie popiera oenzetowską Agendę na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, która określa cele zrównoważonego rozwoju obejmujące wyeliminowanie ubóstwa, ochronę planety, poszanowanie praw człowieka i zagwarantowanie dobrobytu dla wszystkich. Przyjęcie tego programu stanowi historyczny krok w stronę nowego modelu, w ramach którego za pomocą uniwersalnego i zintegrowanego podejścia dąży się do zniwelowania różnic gospodarczych, społecznych i środowiskowych.

3.2. Porozumienie paryskie przewiduje zatrzymanie do 2100 r. wzrostu średniej temperatury globalnej „do poziomu znacznie poniżej 2 °C w stosunku do poziomów sprzed epoki przemysłowej” i w miarę możliwości „kontynuowanie wysiłków na rzecz ograniczenia tego wzrostu do 1,5 °C”. Tymczasem według danych ONZ przyjęty przez nas kierunek pozwoli w najlepszym razie na ograniczenie wzrostu temperatury do 3 °C (lub więcej).

3.3. Ludzkie i finansowe koszty zmiany klimatu są bardzo wysokie, zwłaszcza z powodu wzrostu liczby katastrof naturalnych: od początku XX w. upały i podnoszenie się poziomu wód przyczyniły się do śmierci 8 mln osób na całym świecie oraz pociągnęły za sobą koszty w wysokości 7 bln USD⁽¹³⁾. Odnotowuje się również wzrost liczby uchodźców klimatycznych (250 mln do roku 2050). Zgodnie z tą tendencją zmiana klimatu w pierwszej kolejności uderza w najsłabszych, co dodatkowo powiększa nierówności. Zdaniem MFW „pogłębianie się nierówności społecznych zagraża zrównoważonemu rozwojowi gospodarczemu”⁽¹⁴⁾.

3.4. Przy zachowaniu dotychczasowego scenariusza postępowania, jeśli nie zostanie podjęte żadne działanie dostosowawcze, zmiana klimatu przewidywana do 2080 r. będzie kosztować gospodarstwa domowe w całej UE co roku 190 mld EUR (tylko koszt ubezpieczeń uwzględniających szkody klimatyczne) w cenach stałych⁽¹⁵⁾.

3.5. Wprawdzie poczyniono postępy w dziedzinie finansowania przeciwdziałania globalnemu ociepleniu i powiązanim skutkom, lecz są one niewystarczające. Priorytetowe znaczenie polityczne należy nadać finansowaniu i gospodarce o zrównoważonym charakterze, w szczególności przez przejrzyste, stabilne i zawierające odpowiednie zachęty ramy polityczne. Wspomniane ramy powinny również wspierać realizowanie nowatorskich projektów o wysokiej wartości dodanej, które będą również przyjazne dla środowiska.

3.6. Europa nie doszła jeszcze w pełni do siebie po kryzysie finansowym z 2008 r., a MFW podnosi już alarm i zwraca uwagę na ryzyko jeszcze poważniejszego i rozleglejszego kryzysu niż w 2008 r.⁽¹⁶⁾

3.7. Według analiz P. Larroutourou i J. Jouzela, z 2,2 bln EUR wyemitowanych od 2015 r. przez Europejski Bank Centralny jedynie 11 % zostało wprowadzone do realnej gospodarki, a 89 % zasiliło spekulacje i nową bańkę finansową⁽¹⁷⁾. Ponadto, według danych OECD, w ramach ponad 800 programów wydatków i ulg podatkowych wdrożonych w 35 państwach OECD i w sześciu największych gospodarkach wschodzących G-20 zachęca się do produkcji i eksploatacji paliw kopalnych⁽¹⁸⁾, co stoi w całkowitej sprzeczności z wytycznymi ustalonymi w porozumieniu paryskim.

3.8. To ukierunkowanie finansowania wynikające ze spekulacji lub przekierowania sprzecznego z celami przeciwdziałania zmianie klimatu wyznaczonymi przez Unię obciąża całą europejską społeczność wysokimi kosztami pod względem gospodarczym, społecznym i ekologicznym.

3.9. Parlament Europejski stwierdził, że wieloletnie ramy finansowe na okres 2014–2020 okazały się niewystarczające do zaspokojenia aktualnych potrzeb. Poza tym nie są one dostosowane do szeregu kryzysów i nowych wyzwań (dotyczących m.in. rolnictwa, zatrudnienia ludzi młodych, inwestycji o zrównoważonym charakterze czy też środowiska). Z tego względu wspomniane przyszłe ramy finansowe teraz muszą sprostać poważnemu wyzwaniu, jakie stanowi przeciwdziałanie zmianie klimatu, i w ten sposób tworzyć wysokiej jakości miejsca pracy.

⁽¹³⁾ Badanie opracowane przez Jamesa Daniella, Instytut Technologii w Karlsruhe, kwiecień 2016 r.

⁽¹⁴⁾ <https://blogs.imf.org/2017/02/22/the-imfs-work-on-inequality-bridging-research-and-reality/>.

⁽¹⁵⁾ Ciscar, M. i in.: *Climate Impacts in Europe – The JRC PESETA II Project*, 2014.

⁽¹⁶⁾ <https://www.theguardian.com/business/2018/oct/03/world-economy-at-risk-of-another-financial-crash-says-imf>; MFW: raport o stabilności finansowej na świecie z października 2018 r.

⁽¹⁷⁾ P. Larroutourou i J. Jouzel: *Avoiding climate and financial chaos*, (wyd. Odile Jacob).

⁽¹⁸⁾ Wykaz środków wsparcia paliw kopalnych OECD z roku 2015.

4. Możliwości

4.1. Wiodący przedsiębiorcy zdają sobie sprawę z możliwości oferowanych przez zmianę klimatu. Wielu z nich uważa, że przedsiębiorstwa powinny uczestniczyć w rozwiązaniu problemu, i podkreśla, że te firmy, które wykorzystały możliwości istniejące w branżach niskoemisyjnych, czerpią coraz większe korzyści.

4.2. Przedsiębiorcy mogą tworzyć miejsca pracy i wdrażać innowacje, podążając jednocześnie w kierunku prosperującej gospodarki niskoemisyjnej⁽¹⁹⁾ i osiągając zyski. Jest to tym ważniejsze, że aby można było osiągnąć cel wzrostu temperatury poniżej 2 °C, konieczne jest osiągnięcie zerowej emisji dwutlenku węgla do połowy stulecia.

4.3. Pakt finansowo-klimatyczny powinien sprawić, że konieczność reakcji na zmianę klimatu stanie się okazją do przekształcenia europejskiego przemysłu i tworzenia nowych przedsiębiorstw. Należy wobec tego dokonać znaczących inwestycji w realną gospodarkę oraz w badania i rozwój, aby stworzyć trwałe i jakościowe miejsca pracy.

4.4. Ogólny wskaźnik zatrudnienia w Unii Europejskiej wzrósł, a w wyniku niedawnej poprawy gospodarczej spadła stopa bezrobocia. Niemniej długotrwałe bezrobocie, niepewność zatrudnienia, zwłaszcza kobiet, a także bezrobocie osób młodych pozostają na niepokojąco wysokim poziomie. Przejście w kierunku zrównoważonego rozwoju musi umożliwić dynamicznym i innowacyjnym przedsiębiorstwom korzystanie z wszystkich pojawiających się możliwości i jak największe przyczynienie się do poprawy sytuacji w zakresie bezrobocia.

4.5. Z tego względu zasadnicze znaczenie ma to, by Unia Europejska pracowała wraz z państwami członkowskimi nad wdrożeniem skoordynowanej strategii na rzecz otoczenia sprzyjającego tworzeniu zrównoważonych miejsc pracy wysokiej jakości. Komisja musi przeanalizować możliwość wyłączenia z obliczania zadłużenia publicznego⁽²⁰⁾ tych inwestycji, które przyczyniają się do tworzenia wysokiej jakości miejsc pracy i budowania zrównoważonej gospodarki – z korzyścią dla wszystkich, tak przedsiębiorstw, jak i pracowników.

4.6. UE zachęca do współpracy między państwami członkowskimi. Wspiera i docenia podejmowane przez nie starania, głównie w ramach europejskiego semestru i wytycznych na rzecz zatrudnienia oraz w ramach monitorowania kierunków polityki krajowej (wspólne sprawozdania na temat zatrudnienia, krajowe programy reform i zalecenia dla poszczególnych krajów). Niemniej Unia musi również dążyć do skoordynowania tych kierunków polityki z celami wspierającymi wspólny dobrobyt przedsiębiorców, pracowników i europejskich obywateli.

4.7. ADEME szacuje⁽²¹⁾ potencjalną liczbę miejsc pracy netto utworzonych w kontekście zmiany klimatu w Europie na 5–6 mln stanowisk do roku 2050, a według danych Komisji Europejskiej w sektorze energii ze źródeł odnawialnych mogą powstać 3 mln miejsc pracy do 2020 r.

4.8. Natomiast niemiecka konfederacja pracodawców BDI oświadczyła, że mogłaby osiągnąć cel redukcji emisji CO₂ o 80 % do 2050 r., jeśli dysponowałaby w tym okresie kwotą 50 mld EUR rocznie.

4.9. W sektorze zielonej gospodarki stwierdzono wzrost zatrudnienia w przeliczeniu na ekwiwalent pełnego czasu pracy (z 2,8 mln miejsc pracy w 2000 r. do 4,2 mln w 2014 r.). Niektóre sektory rozwijają się bardzo dynamicznie: energia ze źródeł odnawialnych (1 mln miejsc pracy powstałych od roku 2000: + 182 %) czy gospodarowanie odpadami (z 0,8 mln w 2000 r. do 1,1 mln w 2014 r.: + 36 %).

4.10. Zasadnicze znaczenie ma jednak, aby MŚP oraz spółdzielnie i najmniejsze organizacje istniejące na wszystkich szczeblach lokalnych mogły również wziąć udział w zrównoważonych projektach. Ponadto powinny one otrzymywać finansowanie w pierwszej kolejności. Należy wobec tego czuwać nad tym, by dostęp do instrumentów finansowych nie był dla nich przeszkodą⁽²²⁾.

4.11. Ponadto należy przyjąć wielopoziomowe podejście i zaangażować wszystkie zainteresowane podmioty – zarówno publiczne, jak i prywatne – aby pobudzać i uwzględniać inicjatywy, plany i działania sieci regionów, miast i gmin zaangażowanych w przeciwdziałanie zmianie klimatu oraz realizację porozumienia paryskiego, na co KR zwrócił uwagę w przyjętej niedawno opinii⁽²³⁾.

⁽¹⁹⁾ Paul Polman, prezes zarządu Unilever, Jean-Pascal Tricoire, prezes zarządu Schneider Electric i przewodniczący stowarzyszenia Pacte mondial France, podczas szczytu Business & Climate: <http://www.businessclimatesummit.com/summit/2015/press-room>

⁽²⁰⁾ Opinia EKES-u w sprawie finansowania europejskiego filaru praw socjalnych (Dz.U. C 262 z 25.7.2018, s. 1).

⁽²¹⁾ Francuska Agencja Środowiska i Gospodarki Energetycznej.

⁽²²⁾ Opinia EKES-u: Dalsze działania po konferencji w Paryżu (Dz.U. C 487 z 28.12.2016, s. 24).

⁽²³⁾ Opinia KR-u: Finansowanie polityki klimatycznej: niezbędne narzędzie wdrażania porozumienia z Paryża (Dz.U. C 54 z 13.12.2018, s. 9).

4.12. Ponadto pakt finansowo-klimatyczny, który wymaga pełnego zaangażowania i dobrych chęci zarówno podmiotów publicznych, jak i prywatnych, powinien uwzględniać środki towarzyszące proponowane przez Komisję, takie jak m.in.: taksonomia (klasyfikacja), obowiązek uwzględniania przez inwestorów instytucjonalnych zrównoważoności, informowanie inwestorów, przekalibrowanie środków własnych banków, zwiększenie przejrzystości w zakresie publikowania informacji przez przedsiębiorstwa czy też oznakowanie unijne (sugerowane przez Parlament Europejski).

5. Różne źródła finansowania i działania, które należy podjąć

Przekierowanie (przekierowanie ekologiczne) i nowe źródła finansowania

5.1. Komisja Europejska i Trybunał Obrachunkowy – opierając się na tych samych danych – zgadzają się co do potrzeby wyasygnowania 1,115 bln EUR rocznie, które należy poświęcić na przeciwdziałanie zmianie klimatu i powiązanym skutkom.

5.2. W ramach 1,115 bln EUR na okres 2021–2030 należy rozróżnić⁽²⁴⁾ dwie kategorie projektów do finansowania:

- z jednej strony projekty oferujące zwrot z inwestycji i należące do dziedzin interwencji EBI i publicznych banków rozwoju⁽²⁵⁾, banków prywatnych, funduszy emerytalno-rentowych i ubezpieczeniowych lub państwowych funduszy majątkowych,
- z drugiej strony projekty wymagające dotacji publicznych, do sfinansowania z wkładów europejskich.

5.3. Należy przekierować całość lub część aktualnych instrumentów finansowych na inwestycje o zrównoważonym charakterze, czyli dokonać „ekologizacji” europejskich ram finansowych i skierować środki finansowe w stronę przeciwdziałania skutkom zmiany klimatu. Są to następujące instrumenty finansowe:

- **pożyczki EBI**: banki prywatne mogłyby finansować za pośrednictwem EBI inwestycje odpowiadające taksonomii (klasyfikacji) UE,
- **kreacja pieniądza EBC** przez skierowanie mas pieniądza pochodzących z luzowania ilościowego do realnej gospodarki o zrównoważonym charakterze: 50 % wartości rocznego luzowania ilościowego mogłyby wygenerować setki miliardów euro każdego roku,
- **40 % (zamiast dotychczasowych 20 %) Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych** (EBI i Komisja) należy przeznaczyć na przeciwdziałanie ociepleniu i powiązanym skutkom, w tym w wymiarze społecznym i edukacyjnym,
- UE musi wykazać się takim poziomem ambicji, który odpowiada wyzwaniu dotyczącemu walki ze zmianą klimatu. Średnio 40 % budżetu UE należy przeznaczyć na ten właśnie cel w zakresie klimatu. Dotyczy to zwłaszcza **Europejskiego Funduszu Spójności**, z którego wyasygnowano na te zadania zaledwie 20 % środków w budżecie na okres 2014–2020,
- jako uzupełnienie tych środków finansowych 3 % **inwestycji z funduszy emerytalno-rentowych i ubezpieczeniowych** należy przeznaczyć na przeciwdziałanie ociepleniu.

5.4. Należy podjąć szczególne wysiłki w dziedzinie badań i rozwoju oraz szkoleń zawodowych. Jedynie na ten cel należy przeznaczyć rocznie 100 mld EUR. W odpowiednim czasie Komitet przedstawi propozycje dotyczące wyboru instrumentów na rzecz uzupełnienia obecnego i przyszłego finansowania niezbędnego do tego celu.

Działania, które należy podjąć

5.5. Na potrzeby przeciwdziałania zmianie klimatu można udostępnić wiele instrumentów finansowych, lecz środki finansowe będą użyteczne jedynie, jeśli Europa opracuje spójny plan o jasno wyznaczonym kierunku w perspektywie długoterminowej⁽²⁶⁾. Plan ten powinien uwzględniać elementy przedstawione poniżej:

5.5.1. Należy ustanowić przejrzyste, stabilne i długoterminowe ramy polityczne. Konieczne jest zapewnienie bezpieczeństwa planowania i inwestowania, gdyż nie ma nic bardziej szkodliwego dla zobowiązań niż niepewność związana z ciągłymi zmianami kierunku podczas kształtowania polityki.

⁽²⁴⁾ Według Philippe’a Maystadta, byłego prezesa EBI.

⁽²⁵⁾ KfW w Niemczech, CDC we Francji, CDP we Włoszech, ICO w Hiszpanii.

⁽²⁶⁾ Jeffrey Sachs, wysłuchanie zorganizowane przez EKES 18 maja 2018 r.

5.5.2. Od stycznia 2018 r. EBI jest największym na świecie emitentem ekologicznych obligacji. W celu umożliwienia Bankowi udzielania pożyczek na jeszcze korzystniejszych warunkach na rzecz wykonawców projektów objętych paktem finansowo-klimatycznym można podjąć dwa działania:

- W pierwszej kolejności należałoby rozszerzyć zakres planu Junckera i ukierunkować go na te projekty, co pozwoliłoby EBI na korzystanie z gwarancji Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych.
- Następnie EBI mógłby w większym stopniu korzystać z finansowania z EBC. EBI ma już dostęp do programu zakupu aktywów przez EBC, lecz w bardzo ograniczonym zakresie. Niemniej mając na uwadze przewidywane kwoty, EBI prędko doświadczyłby problemu wskaźnika kapitału podstawowego. Z tego względu można byłoby rozważyć uczynienie z EBI banku zrównoważonego rozwoju, finansującego w głównej mierze transformację energetyki, mobilność ekologiczną i innowacje i rezygnującego z finansowania tradycyjnych projektów, na które wciąż przeznaczają się większość pożyczek Banku.

5.5.3. Należy określić, w których sektorach takie finansowanie przyniosłoby największe korzyści i byłoby najbardziej interesujące z punktu widzenia stosunku kosztów do korzyści dla środowiska, obywateli i gospodarki (energia, mieszkalnictwo, rolnictwo, mobilność, transport, recykling, woda itp.). Mimo że konieczny jest sprawiedliwy dostęp do sieci, należy mieć na uwadze, że niektóre sektory są w wystarczającym stopniu opłacalne i nie wymagają już dotacji (jak na przykład sektor fotowoltaiki).

5.5.4. Należy wzmocnić działania EBI nie tylko pod względem ilościowym, ale również jeśli chodzi o zdolność Banku do podejmowania większego ryzyka. EBI mógłby odegrać większą rolę w przeciwdziałaniu zmianie klimatu wspierając raczej branże wschodzące – nawet o małej skali – niż pożyczając miliardy euro w sektorze fotowoltaiki lub klasycznych turbin wiatrowych, które już w znacznym stopniu są finansowane przez sektor prywatny.

5.5.5. Wszystkie formy finansowania powinny, jak proponuje Komisja, być zgodne ze wspólną taksonomią (klasyfikacją) UE. EKES, jako przedstawiciel społeczeństwa obywatelskiego, powinien zajmować się praktycznymi aspektami opracowania tej klasyfikacji.

5.5.6. Należy w jak największym stopniu promować model gospodarki o obiegu zamkniętym oraz usprawnić powiązane ramy prawne. Gospodarka o obiegu zamkniętym powinna ograniczyć, a nawet ostatecznie powstrzymać wydobycie zasobów naturalnych, dzięki recyklingowi przedmiotów (telefony komórkowe są poddawane recyklingowi w zaledwie 3 %; inne przedmioty wcale) i metali szlachetnych. Metale te, na przykład kobalt lub lit, które wykorzystuje się do wytwarzania produktów przyszłości, są dostępne jedynie w małych ilościach w stosunku do przyszłego zapotrzebowania do celów zasilania pojazdów elektrycznych i ogólnie magazynowania energii elektrycznej, a ich produkcja nie odpowiada w żadnym stopniu przewidywanemu zapotrzebowaniu.

5.5.7. Należy również wspierać inwestowanie w dziedzinie efektywności energetycznej budynków, które odpowiadają za 30 % emisji CO₂ (tym bardziej, że inwestycje takie przynoszą szybki zwrot). Konieczne będzie również posiadanie doskonale wzajemnie połączonych linii energetycznych i gazociągów w celu utworzenia zintegrowanego europejskiego rynku energetycznego powiązanego z Afryką i Bliskim Wschodem.

5.5.8. W celu zapewnienia sprawiedliwej społecznie transformacji, przewidzianej w porozumieniu paryskim i popieranej przez Instytut im. Jacques'a Delorsa⁽²⁷⁾, należy przeznaczyć część środków finansowych na utworzenie funduszu dostosowawczego dla regionów i pracowników związanych z sektorami podlegającymi transformacji. W związku z tym istotne jest, aby znaczną część środków Europejskiego Funduszu Spójności przeznaczoną dla regionów przydzielić na osiągnięcie celów klimatycznych i pozytywnych rezultatów społeczno-gospodarczych. W funduszu dostosowania do transformacji należy również przewidzieć wsparcie dla pracowników odbywających szkolenia w ramach nabywania nowych kwalifikacji zawodowych. Należy również w większym stopniu przewidywać zmiany zamiast doświadczać ich skutków, przeznaczając część budżetu na innowacje oraz badania i rozwój w sektorach uznanych za priorytetowe.

5.5.9. W każdej umowie o wolnym handlu zapisy dotyczące kwestii społecznych i środowiskowych powinny zostać uzupełnione o wiążące zobowiązanie do realizacji porozumienia paryskiego. (Będzie to dotyczyć wszystkich potencjalnych partnerów handlowych Europy, ponieważ 195 ze 197 członków ONZ jest sygnatariuszami porozumienia).

5.5.10. Aby podkreślić wielkie znaczenie polityczne tych działań, środki budżetowe i finansowe w ten sposób wydzielone należy egzekwować ze pomocą instrumentu, który umożliwi rzeczywistą i przejrzystą wizualizację środków, których to dotyczy.

⁽²⁷⁾ <http://institutdelors.eu/wp-content/uploads/2018/01/Pactesocialtransitionenergetique-FernandesPellerinCarlin-janvier18.pdf>.

5.5.11. Ponadto – choć nie dotyczy to bezpośrednio europejskiego funduszu finansowo-klimatycznego – UE powinna wywiązać się ze swoich międzynarodowych zobowiązań politycznych (konferencja klimatyczna ONZ z 2009 r.) polegających na zgromadzeniu 100 mld USD rocznie na finansowanie przeciwdziałania zmianie klimatu w Afryce i w regionie Morza Śródziemnego do 2020 r.

Bruksela, dnia 17 października 2018 r.

Luca JAHIER
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
